

57 Kurpawic

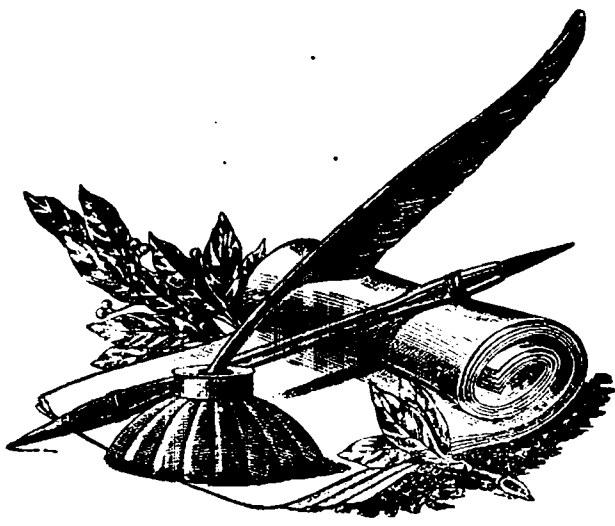
84. 5694 JIL
1934 ROK

Cykmahynyn dertiñci jily

JEDIŃCI BITIK
ZESZYT 7

KARAJ AWAZY

WACHTLYK KARAJ TILDE

JARYKKA CYHARDY ALEKSANDER MARDKOWICZ
Ł U C K A D A.

„KARAJ AWAZY“ (GŁOS KARAIMA) PISMO W JĘZYKU KARAIMSKIM
WYDAWCA ALEKSANDER MARDKOWICZ
LUCK, JAGIELLOŃSKA 95.

SYJYNDYRMAHY BU BITIKNIN:

	J a n
1. <i>Al-Mar. Aziz tas</i>	1—18
2. <i>Sira bij Dawid icin</i>	19—20
3. <i>Uruw adłary Karajłarnyn</i>	20—24
4. <i>Dzymatynda Łuckanyn</i>	24
5. <i>Dzymatynda Halicnin</i>	} 3-ci jany ket- meciknin.
6. <i>Eki sez dzymat icin Kairde</i>	

J A N H Y Ł Y S Ł Y K Ł A R :

<i>J a n</i>	<i>Sura</i>	<i>Bastyrhandy</i>	<i>Kerek ki bolhaj</i>
6	38	juwutuw-	juwutuwcu-
8	20	bunu	bunun
9	18	kılarsen	kyłarsen
16	33	bijurdu	bujurdu

KARAJ AWAZY

—: —:— JEDIŃCI BITIK, CYKTY KURALAJYNDA 5694 JILNYN. :— :—
JARYKKA CYHARDY ALEKSANDER MARDKOWICZ LUCKADA (JAGIELLOŃSKA 95)

Al-Mar.

A Z I Z T A S.

NECE SEZ. CYHARHAN BITIKTEN

(ORNUNDA BAS SEŽNIN)

„Sorasiz, siwer dostum, nedi sibbasy bunun, ki cyzhycym sukłandy ezine manyn jomaknyn, ki sahsłarym atłamlajdłar jołłaryba askanlyknyn, kermemus etedohac any ne hali bižni kursajdy da ałaj kičli syžłajdy. Azmo jem ałhemine jazuwcunun beredi haligi tirligi Karajłarnyn?—sorasiz.

Safeksiz, haligi tirligimiz bižnin awłak tiz kibik jajyład ałnynda jazuwcunun. Tek sałynyz kezinižni da keriniz: nendijdi izłeri oł muzhuł tarławnyn? ne esedi anda? Birtikmo, tojduradohan ačlyhyn adamnyn? Jasotmo da čečekłermo, ne ez ceberligibe da ijisibe asajyslyk beredler jołcuha?.. Ancak tegenek da karamcyk, ancak zahirme da iti keget jabad izłerin oł bedew da kuruhan tiznin. Da tissede ałar arasyna saw birtik, muzhułdu goraly anyn! Oł cubrajd da kurujd jaryksyz, kełegesinde dusmanly ortałyknyn.

— Tunuk kezlikler saryn bahynasiz tirlik isne, — ajtyrsiz mana. Tałasmajmen kanuzba: sahat rastty seziniz. Tek necik jazuwcu kered', ałaj jazad. Da kłegijdnizmo, ki cackajmen synyklykny, da enkejmekni kojhajmen bunjatyna tiziwłerimnin? Jemese kłegijdnizmo, ki ałdahajmen? ki karany ahartkajmen da kirikni japkajmen ijišli gičferbe? Bittirmez menden bunu: biłmejmen da bołajmajmen bunu kyłma.

Bard ajtnak, ki onarmak wachttu adam kyłady ez tirliginden kerkli jomak da tismek wachttu kacady acylyhyndan tirliknin keprengli catyryna jomaknyn. Kertidi bu, da bn anłatyr Kanuzga ne icin siwdim jomakny. Tek biliniz, ki bu tiwildi kacmahy kibik seycannyn batadohan gerehden,—tirlikten kacmasen!.. Bu ancak kyska tyncałmahy syžlawtu dzannyn, ancak kiplėmegi ysylhan epkełernin azhyna aruw awerbe,—ki bołalma arrak jołłama awur da kyjynty jołba,—tirlik jołba haligi Karajnyn...“

BURUNHU ILIS. — ORMANLARDA.

Kart Awraham cykty bosahasyna iwinin. Kujas nurlary ancak bunu tezeredler, ki karty cyharhaj ez ak basyn tunuklıhundan kachranyn. „Cykty!.. cykty!“ ajttar biri birine da bitin jyjnba sałyndlar anyn utrusuna. Kerdnizmo kacan ceja jyjnyn bałajarnyn, kajsy andydj miwisi artyna iwinn da japyradohac kiltkisin tezme tezed' asmałhyn dostunun, ki tekme basy isne kosun suw da bundan son kyckyrmakba sałynma bar janlarha? Ałaj buda cejalat: kerip tanyš kisini,

anyn apak sahaŷyn da uzun mijukŷaryn, fordan tektler anyn ištine tolu kosun sokurajtadohan jaryk, aňtykkadejin ki karty jumdu kezın.

— Ne kyŷasız siz, dzan sistewciter! igittedi aŷarny bikri, chaz tewesi midbarnyn, buŷut, kajsynar jat edi kiltki da tanystiwiŷ myschyra. Ajty—da astrady bartaryn ez tunuk bigine. Tek bundada aŷar tyncaŷmadŷar: kyŷdŷar biginde buŷutnun chaz eŷekte tesikler da aŷar saryn kile bahynyredler kart kisi isne, jiraktan tijedohac any uelaryba ez aŷtyn jiplerinin.

Karty osoŷajze kiteredi. Tanys edler anar myschyraŷary kujaŷ baŷaŷarnyn. Astramadyŷarmo aŷar ez baŷkuwŷu okŷaryn anyn kuju sahaŷynda, oŷwachtyn kacan oŷ kara edi chaz jeri Mičrinin? Izdemedlermo aŷar any tunukŷuhunda korkuncŷu ormannyn, ki kerme tiridimo oŷ da eŷtme anar aŷhysyn kektlernin? Hali anyn kart da ysŷŷhan siwekleri tartyŷyredler utrusuna oŷ iŷsi da jaryk eltiweŷternin chaz erinleri emedohan uŷannyn emceklerine anasynyn.

Awraham kyŷdy necē aŷlam da oŷturdu iw katyna. Akyrtyn acty sokurajtkan kičli jaryktan kezterin, kucadohac ez bahysyba osoŷ tiŷtem jerni iŷlegenni, ki jatyredi iw katyna, kursahan bar janŷardan kyryjsyz ormanba.

Jachsy edi kartka. Edi szabbat, kin azat isten. Tiŷlik asy asahan edi; iŷsisi jazdahy kinnin, jiŷma koŷu kibik ananyn, kucaredi saŷprahan gufnu. Sahysŷar kart basta akyrtyň da erinedohac aŷŷanyredler kipcegi kibik kart tijermennin, kajsynar jetmejdi suw. Tok da awur, beŷtegen kuskurt kibik, sahsyŷary anyn chaŷsyz edler ketirinme awŷakŷyŷka, bijikrek tumanŷaryndan tirliknin, ki izleme joŷnu aŷynha. Aŷar, chaz japrak ezenge saŷhan, commaredler tync suŷŷary isne askanŷyknyn, cyharadohac esinden kartynyn ucsuz jipin sahnymakŷarnyn.

Bahynady Awraham ospu tiŷtem jer isne, ki kicbe aŷhandy tunuk da korkuncŷu kudratka, da sahnynady necik bunda edi basynda jiŷŷarnyn. Oŷ orunda, kajda hali turad iw da jesit juwurhanba jajŷad tarŷaw,—ospu ezi orunda cuŷŷaredi orman. Jigit da saw, otuz jasarty kisi keldi bu kijik orunŷarha da ocarŷandy kyryjy isne ormannyn, arasynda buŷutŷarnyn, ki tartyŷyredler istten, tanŷanadohac oŷ ajryc dzanha, ki tiriŷej astrady bu jesit gerde, da arasynda orman kijikŷternin, kajsyŷar jaman kezbe kereredler bu indemegen konakny da anyn isin.

Ne sirdi Awrahamny kujuluhuna bu ormannyn? Nendij kic ajyrdy any anyn ezinkilerinden, anyn ulusundan? Awraham edi Karaj, da biliwŷlidi ki Karajŷar, uwuŷŷary resimnin, ystyrhanŷar bir dzymalka aŷhysyba Anan hanassinin, jabusunadŷar kisi dostuna da tutunadŷar birden chaz bir uruw. Barady ese kajsy aŷardan jat jerge, kyŷad bunu bir nijetbe: ki tozdurma eŷge orunŷarda aŷhysŷy birtigin kerti dinnin. Andij elcileri karajŷyknyn keldler jas jiŷŷarynda Awrahamnyn tuwmus jerine anyn atasynyn, ki jatady jarty kecege Efrat-ezenden, da awŷadŷar awyna aziz dinnin kep eŷ da aŷar arasynda atasynnda anyn birden elibe iwinin.

Awraham edi kerti Karaj da tigeŷ dzanba kisengijdi teteme nijet isine karajŷyknyn. Waŷe bunda, bijliginde ormannyn, kimgē kotarhyjdy oŷ aziz seŷni: beriŷergemo jemese ajuwŷarha, ki jyjynŷarba kursaredler anyn oŷturus ornun?

Jo, eŷge kic izip sirdi any anyn ortaŷyhyndan!.. Synyŷŷyk da dzan syŷŷawy edi anyn joŷuwcusu bu jirak orunŷarha. Kyŷyndy bu eliminden sortun anyn siwer joŷdasynyn, Mirjamnyn, kajsyn elim keneteŷej ystyrdy bu dunjadan. Oŷwachtyn jadadŷar Awrahamha kinteri tirliginin. Ja-

syryn awaz inderedi any birleşme ucmakly dostuba azbarlarynda etof dunjanyň.

Jubatsyz oňturredi Awraham bir kinni ez bacheasynda, muzhuň kezbe bahynadohac acyk terezesine iwünin da sahnadohac, ki ancak necé kin burun osoň ezi terezede keriniredi sukłancy tirsini Mirjamnyň da andan esitiliredi siwer awazy anyň. Acyk tek dewfetsiz kezbe bahynyredi Awraham eksiz kathan iw isue, da acy jaslar akyrtyň kujufuredler anyň kubarhan izleri isne, janhurnun tameçlary kibik kabuhu isne jaňhyz erezniň... Da muna bahynad Awraham da kezine inam bermeçdi. Muna kerinüdi terezede anyň Mirjamy!.. Mirjam tiridi da indejd' any!

Aldzahan ulu bijencten saňyňdy Awraham anyň utrusuna. Kołtkaba sundu kołlaryň, ki kucma siwer jołdasyn. Kerim kacmady kezlerinden. ancak kyłdy belgi, ki tochtatkaj atlamyn.

— Juwumahyn mana,—ajty, da awazy anyň muzhuň edi. Juwumahyn, symarłahan edi bižge ajyryłma.

— Tek men kerem seni! sen tirisen! cahyrdy zawały, acadohac esigin ez syzlawlu dzanyňyn jaryk konakka—isancka. Sen kajtyň mana?.. aňajmo? soraredi oň tenden.

— Keldim sana bir dakka, karuw berdi Mirjam. Keredohac seniň kyjynyňny, menimde dzanyň tatmajd bazlykny. Keldim, ki berme sana kenes, ki jengiltme awurłuhun ajyryłmaknyň sana—da manada... Bitlemen nendij sahyň jıňan kibik kirdi dzanyňa. Sirgin any ezinden! Kerigin jas uňanlarymyzny, ki anasyz kałdylar! Kimniň kołu siwer da igitler aňary, aňansa aňardan atasyda?.. Ystyryňhyn, aňhyn uňanlaryň da barhyn bundan, mahat sahyňmaklar otalarlar tirliginni.

— Kari barymen? kari kajyrylymen senden baska? sordu Awraham, jıňajdohac chaz kici uňan.

— Kajyrylyňmen menim tuwmus orunlaryňa, kajda tiriliredler atalaryň. Kałdyrmamnen sižni anda...

Ajty bunu da jok bołundu.

Awraham kyłdy aňaj necik Mirjam bujurdu anar. Ałdy ezibe eki eksiz uňanny, kajsyłardan kartraknyň cacy kyrkkan edi da jigitreği edi ancak ic jasarly. Anyňba bardy tuwduhu anyň, tuł katyn, ki chajifsini eksizler isne da bawladı ez goratyn kutsuz goratyna karyndasynyn. Da barlary kectiler tuwmus jerine Mirjamnyň.

Awraham izderedi jaňhyzlykny da isni, andij kyjyňly isni, ki kułlukka aňhaj bitin anyň chałyn, bar kicin anyň gufunun da telegej anar japyrmahyba anyň dzan jaralaryňyn. Bunda oň tapy any ne izdedi. Bunda baslandı anyň cengesmegi kudratly ormanba, ki awałdan bijlik eteredi bu orunlarda; jarysy cibinnin arstanba. Atlam atlam artyn izip alyredi chałsyz adam jesil kuwatka anyň mereşligin. Orman, kaňkanlajdohac ez ceklerin, turajalyredi ters haribge. Arytkan ahactan jerni jana jabaredler orman uňanlary. Kijik'er dusmanly kezbe bahynyredler zachmeti isne adamnyň, tawsutadohac anyň terli isin.

Kuradohac bunda ez catyryn, Awraham kođu ezine resim: oňturma jachsy sewarada es konsularyba—orman kijiklerbe. Da bu resimni saklama sakladı burunhu kininden anyň oňturmahynyň bu orunda. Baslyktan bu konsul arstry jadatyredler anar, da tiwil bir for, ketiringecok anyň kachyry, anyk edi jarma bałtaba basyn berige-ohrige, tutkanha kuskurt katyna, jemese etkerme iti jengicbe bazyk genin ajuwun, kajsy ojnajdohac syndyryredi jigiti tereklerini jemis bahynda Aw-

rahamnyn. Tek barca japyryredi oľ ez kachyryn da ancak ata kibik igitleredi cejalyhyn kijiklernin.

Azar-azar arasyňa ocarnyn da arasyňa kart oľturuwcuřarynyn ormannyn bajlandylar bawřy jachsy konsuluknun, da aťar oľturdlar tigel dostlukta. Tiwiľ ezi Awraham, tek anyn uľanlaryda da uľanlary uľanlarynyn birde jaman kijiginden ormannyn kermediler, da kici baľa ojnaredi kujuluhunda ormannyn tync da emin chaz sahar azbarynda.

Mirjam kajjam etti ez sezin da zamandan zamanhadejin beriredi anar belgi, ki oľ kawkantajdy ez aľhysyba any da eksiz uľanlary. Os- pu jasyryn baw, ki coharak kibik ahadohan geni tibin jernin, kajsy zamanba cyhady istke da jana jasyrynad kezden,—bu tamasa baw arasyňa elinin da tiriľernin sibba etti, ki Awraham, kajsy tigeliće kesifmedi jaltaj inanmaklaryndan ez ebgeľerinin, anyk edi inanma, ki dzany ucmaklynyn tochtajd bu orunlarda. Kim bilis, tabuľmajdymo bu or- manda.

Da tiwiľ bir keret ingirde biwreliredi Awraham tunuk ormanda, toľu emgeľadan da awazlardan, saľadohac kezin bar janlarha, saľado- hac kufahyn har tanuwľutiwiľ awazha, besľejdohac dzanynda isanc jo- ľukma bunda ez joľdasyn... Zamanlarba ahacľar arasyňa keriniredi ten, uksasy ucmaklynyn.

— Mirjam! Mirjam! inderedi zawaľy, kuwadohac tenni. Waľe muľtka edi bu indew, muľtka edi kuwmak! Kart orman sakľajd ez syr- řaryn... Aňcak ojatkan jukusundan kus řeřkengen awazha karuw beri- redi anar, da butakľary ahacľarnyn jirtadohac anyn gufun da uprahyn, chaz katy sakeľlary astrahan bu jesil gerde tamasaľarnyn, aľtyredler anar:

— Tochtahyn! Joctur sana joľ aľynha!.

Mirjam barca askara boľunuredi izdemegen da tezmegen. Aľaj bir for, kacan Awraham kyjnalyredi uwaľtmahy katyna keřken ahacnyn, ki kľemesedi tisme, esitti oľ awazyn Mirjamnyn, zynharľajdohan:

— Ketkin janha!

Sahyssyz oľ kyľdy bunu. Da chos wachtta! Janlahyna oľ yľysyn- dy, necik osoľ ezi orunda tiřti bitin awurľuhuba jiz jasarľy aľankasa- ry ormannyn.

Eźge for edi buľaj. Jigitrek uwľu Awrahamnyn chasta edi. Nece kin uľan kiweredi kapľahan ictegi kyzmakba, da Awraham biľmedi ne kyľma, necik any kutkarma elimden. Syřlawľu dzanba oľturedi cha- sta uľan katyna, esitedohac anyn ynckanmahyn, da muna keldi kartrak cocka, tutadohac koľunda haw ormandahy keget.

— Atam, atam, ne men sana askartym! cahyrdy oľ. turhuzup aja- hyn bosahada. Kajhyrhan ata sezsis saľdy anyn janyna soradohan bahys.

— Utruladym ormanda anamny,—aľtty cocka. Berdi mana bu ke- getni da aľtty, ki kojhajsen any jastyhy tibin Danielnin. Dahy aľtty, ki acymahajsen—kelir anar onhaľmak... Kľeredim epme koľun—bujur- mady da teze kajdas boľundu... Nege oľ aľaj terk kacty? soraredi muzhuľ awazba uľan atasyndan.

Toľu kez jaslarba aľdy Awraham koľundan cockanyn kegetni da tigel inamlykba fajdasyna bu onhaľtuwnun kojdu any jastyhy tibin chasta uľannyn. Da edi aľaj, ki ucunda eki kinnin kyzmak kaľdyrdy chastany da onhaľdy.

Bu cockaľar hali edler uľľu kisiler da basťyk berdler ez uruw- řaryna. Hali bu ormandahy oazada oľturedi on dert dzan—kartlar da

jaslar. Bunu, ki uruw artaredi, ki barłary saw da esen tabuřuredler da jachsý sewarada ezi arasyna ořturredler,—bunu baryn, sahsý kere Awrahamnyn, sibba etti ałhysý da mijac etmegi Mirjamnyn, kajsýnar bajandy anyn kelni. da bu baw haligedejin jirlymady.

Bulaj kezlerice Awrahamnyn, ořturadohannyn iwi katyna jaryhyn-da da iřsisinde jazdahy kinnin, tartylyredi jipi sahnymaklarnyn. Tek biliwsiz ne jirtty bu ucsuz jipni, da ořwachtyn Awraham tujdu nendies awurluk ajahynda. Bahynad: ajahy isne anyn ořturad uřlu kasartky*) da ez jesil kezibe izdejđ' anyn kezin. Awraham silkti ajahyn, klejdo-hac sirme bu indemegen konakny. Da muna kasartky acty awzun da ajtty:

— Awraham, Awraham! sahnynhyn. sirdikmo biz seni, kacan inde-megen keldin aramyzga?

— Bu kertidi: sirmedniz,—ajtty Awraham da katylmady kasartkyny.

— Dahyu unutmahyn, e Awraham,—uzartty sezin bu jesil jara-tyřmys,—ki kartrakka syj keředi.

Esitip bunu Awraham kildi.

— Senmo bořursen menden kartrak? sordu kasartkydan.

— Kim eřge, tiwiř ese men? edi karuw. Biřmejsenmo, ki biz, ka-sartkylar, jaratkan edik erterek adamdan? Hanuz tuřymady awazy adamnyn izleri iřtine jernin, necik biz tutuwřukka ařdyk kurunu da suwnu.

— Kertini ajtas,—ajtty Awraham, tanřanadohac usuna bu tebrenedohannyn. Segiz keret onar jyř kojđum interim isne, tek bundij ka-sartkyny jořukmady.

— Adam ezi sanajd tirlik kinřerin, ajtty kasartky,—menimkilerim-ni orman sanajd. Tigel bořsa bir wahdasy tirligiinnin, kurujđ ormanda bir emen; ucunda ekińci wahdanyn—kurujđ ekińci.

— Da nece andij wahđalar asyrdyn?

— Klejsen ese biřme bunu, sanahyn kuru ahaclarny ormanda.

— Keremusen! tanřanyredi Awraham. Andij sen kartsen!.. Tek ajtkyn mana, nendij iste keldin mana?

— Keldim elcibe bitin dzymatyndan ormanny.

— Ařaj!.. Ne klejdi askartma mana dzymaty ormanny?

— Taptyn, e Awraham, sirinlik kezlerinde orman ořturuwcuřar-nyn anyn icin, ki rastdzanřysen da jachsýjireklisen. Anca jilřar ořtu-rasen birgemiřge da birde jaman senden kermedik. Kan tekmedin da kyuhyrřyk kyřmady. Ezin ařaj kecińdin da uřanřaryna buřaj kyřma zynharřady. Bunun icin siwdik seni da klejbiz syřlama seni.

— Tabu etemen barřarynyřha! ajtty Awraham, da awazy anyn ti-treredi dzan silkmekten. Konsuřarny, sizden edirekřerine, biřmedim da kisenmejmen. Klejmen elme sizin aranyřda.

— Tanřanmahyn, ki bu syřly elcilikke indetti dzymaty ormanny meni, kasartkyny. Kici kasartkyha bergendi artyk us da biliw necik uřlu aujwha: tezce kerersen bunu... Tek turhyn endi, Awraham! tezedi seni jirak joř.

— Jirak joř, ajtasen? Unutmahyn, ki kart ajakřarym chařsyřđlar da jirak eřmestřer meni.

— Kajhyřma, chařyna kere joř bořur.

*) kasartky — jaszczurka.

Kasartky anlykkadejin koľdu da kystady Awrahamny, ki sonda oľ turdu ornundan, aľdy ez tajahyn da bardy joľha. Kasartky cabaredi aľyndan. kergizedohac joľnu: Awraham atľamľaredi anyn zzyba. Tezce tabuľdľar aľar joľcak isne, kajsyba kijikľeri ormannyň jiriredľer suwha. Oľ joľcak keltirdi aľarny jahasyna gelnin, ki astrahan edi kujuľuhunda ormannyň da kajsyn Awraham biľmedi. İsti isne cyrymľajdohan suwľarnyň jatyredi uwaľtkan ahac.

— Oľturhyn ospu ahac isne, —ajtty kasartky Awrahamha. Oľ boľur biźge kajak ornuna.

Awraham kyľdy aľaj; kasartky tabuľdu anyň janynda. Ahac akyr-tyn ajyryľdy jahadan da kajryľdy ortasyna gelnin. Kacan aľar jirakľan dľar kurudan nendies kic tartty ahacny tipke, da Awraham tabuľdu suwda. „Keldi elim sahatym“, sahsy etti oľ. Tek bu uzardy bir kez jum-cuk. Bunan sortun Awraham tabuľdu kuru isne, tabanynda bijik taw-nyn. „Ne bu menimbe kyľynady?“ tanľanyredi Awraham. „Kajdam men da kimdi bu ajryc kasartky, ki sibba etedi bundij ucurlar?“ Kijasa uchujdohac anyň sahsyľaryň, kasartky ajtty anar:

— Turasen aľnynda aziz tawnyň. Bunda awaľdan oľturadľar dorľary kasartkyľaryň, sakľajdohac bahaly dzewgerni—kaldyhyn azizľiknin.

Bu sez ajtyľhan, juwudu Awrahamha eźge kasartky da kerisedo-hac anynba ajtty anar:

— Bazlyk sana, e syľy eren! Chabarľar senin abajly kecinmegin icin jettler biźni. Kľegijdik tefeme sana jaľyn senin zechuľľaryňyn. Tek saľhyn kezinni bu orun isne kajda turasen. Biľemusen, ki tabuľasen tabanynda tawnyň, kajda kyľyndyľar uľľu tamasalar? Edi kin. — anyň icin sakľandy dorľarymyzda awaľhydan ajtmak,—kacan bu taw kapľa-han edi oľha, da jer ciwrede titreme titreedi japrak kibik tawuľ sa-hatynda. Titreedi kobuwdan uľusta, sezsz turadohan ciwrede, esitedo-hac necik oľľu buľuťlardan kićli awaz askartadyjerge da dunjaha sezin Jaratuweunun.

— Wale oľ eľ. ne aľhasanhan kursaredi tawny, jengil sahsyľy edi. Tyjuwsuz beľek kibik, kajsy tynľamajd ez kitiwcisin, aľaj olda tynľa-mady sezin elcisinin Tenrinin, kajsy cyhardy any kuľľuhundan Mićrinin da kenderiredi any joľuba jartyhasnyň... Bir kinni oľ nawi toľu aľhe-minden Bijkteginin eneredi ospu tawdan, eľtedohac uľusuna tasty ľu-chotľar. kajsyľar isne cyzhan edľer resimľeri Tenrinin. Da muna saľyp kezin asahaha, aľhasandy nawi! Ne oľ kerdi anda? Kerdi ez uľusun, saľlamysyn Tenrinin, sekirewciľerni aľtyn buzow aľnynda da juwutuw-ľarny oľ abakka tirkiler! Keredohac bu ruswajtykny, titredľer koľľary nawinin, da tistler ľuchotľar da jancyľdľar tistlemľerge... Astrahanlar kuju jasotta, ne ez jesil kelmegibe jabaredi janľaryň tawnyň, kasartky-ľar edľer tanykľaryba bu acy ućurnun. Keredohac jatadohan jer isne tistlemľerin jancyľhan ľuchotľaryň. ebgeľerimiz juwurduľar ki astrama aľarny. Tek kezlerice aľarnyň acyľdy awzu jernin da juttu oľ aziz tis-ľemľerni. Ancak bir birľej uwak tistlemciľ kaľdy izi isne jernin. Osoľ tistlemni ebgeľerimiz astradľar. da haligedejin oľ sakľanad jasyryň orun-da... Oľ aziz tasny kajtarabiz koľuna senin, syľy da tigeľ eren!

Bunu ajtpy kasartky taspoidu bir dakka kujuľuhunda jasotnun. Tezce kajtty, eľtedohac uwak tascak. uľľuľuhuna burcun. Da tutturdu any Awrahamha.

Inanmajdohac ez mazzaľyna, Awraham aľdy oľ tamasa tasny da tabu etip kasartkyha bardy kajtkan joľuna. Tek tutadohac koľunda oľ azizľikni, fordan tujdu, ki awurľuh anyň min keret uľľurakty uľľuľuhuu-

dan anyn. da har atłamba awurrak edi ełtme any. Tutadohac tasny kos uwucłarynda, atłamłaredi Awraham ez jołuba, bikken awurłuhu tibin tamasa bernenin. Da muna jołu isne anyn turdu kart eren. Cacy anyn edi akłyhyndan karnyn da kezlerinden anyn cyharedler bałkuwłu jaryklar. Awraham basurdu ałnynda oł jołcunun da kołdu any:

— Ałhysłahyn meni!

— Ałhysły bolursen,—ajty anar jołcu. Dahyn ajty:—Ułlu ałhys tochtajdy kołunda senin.

— Awurdu oł! kistundu Awraham.

— Awurdu ese oł sana, kajdad oł koł ki ełtkej any? Cykmajsenmo oł dzymattan, kajsy sakłajdy aruwłukta da tigellikte oł resimlerini. ki cyzhan edler bu jancyłhan łuchotlar isne?

Dahyn ajty:

— Bilgin, ki bu tastan kelir syj da onarmak uruwuna senin da bitin ułusuna senin. Asar az jıllar da jasaryr karaj eli badamlyk kibik enisinde Chewronnun. Ady anyn biliwli bolur barcajartyn, kumłaryndan midbarnyn oł kyryjsyz iłhałarhadejin, ki jatadlar tan tarafynda. Bijik tawlar tochtatmastlar anyn jajyłmahyn da darjasy tengiznin cek kojmasty artmahyna anyn.

Da sordu Awraham, bikken awurłuhu tibin tamasa tasny:

— Kołtka była, jaman kerinmesin kezinde bijimnin sezim benim: da eger taspołsa bu tas?

Da karuw berdi jołcu:

— Ołwachtyn tarlyk kelir ułusuna: kuru japrak kibik tiser tereginden tirliknin...

Awraham basurdu ałnynda jołcunun da ułlu korkuwba dzanynda keći ez jołun. Jołda keçder anar andij sabyslar: „Men kartmen da chałsyzmen. Menimmo sałprahan kołlaryma ełtme bundij awurłuknu? Eltsinler any jigıt da kiçli kołlar“. Da anyk edi ijme oł tasny tałhan kołundan. Tek osoł ezi dakta esitildi awaz:

— Awraham, kyłmahyn bunu! Sahys etkin kutłuhu icin ułanłarymyznyn!

Bahynad: anyn janynda turad Mirjam da tajandyrad any. Bijeñdi astry Awraham da bołustuhuba Mirjamnyn keći ez jołun, ijmejdohac tasny kołundan. Bułaj oł bardy uzak zaman. Kep kałmasedi ki kergej ez iwin, necik dewłeti kałdyrды any da oł tiști jołda. Mirjam kłeredi ketirme any, tek kerip ki oł jarym elidi katyłmady any, ancak ołturdu anyn janynda da izip ułlu japraklar bałady sałlama ałarba kызadohan małłajın erinin.

Eli iwinin Awrahamnyn, kermejdohac atasyn, bałady izdeme any ormanda. Taplar any jatadohanny dewłetsiz. Ajakłary anyn jarałahan edler kep jirimekten kujułuhunda ormannyn; uwucunda tutaredi kici tascak. Kiside birgesine anyn johedi, ancak nece japrak, kojhan sałlaw kibik, jatyredi anyn katyna, da jeł kozhałtyredi ałarny... Baładlar ojatma kartny. Oł acty kezın da chałsyz awazba necé sezde jomakladı ułanłaryna oł ucurnu, ne anar ucraldy.

— Ałnyyz bu tasny da astranyz any... aziđdi oł,—ajty tigetedohac sezın. Bundan sortun sengen kezibe izdedi kimnis ciwrede da tapmajdohac sybyrdady juwuz awazba:

— Tezgin, baram seninbe...

Buлар edler sondrahy sezleri Awrahamnyn, oł kartynyn, ki ystyryłdy ułusłaryna.

Osoł tamasa tas uzak zaman tabuřredi kořunda uruwunun Awrahamnyn. Acheribe zamannyn basřadřar sanama oř tasny azizřigibe bitin karaj ulusnun. Anyn sibbasyndan keliredi ařhys da onarmak bar karajřykka. Birtigi iwretiwini Anan-hanassinin tozuřdu bar tarafřarynda jernin. Azijada, Mićride, Ispanijada, Kawkazda, Krymda, Litwada da Lechistanda turđlar karaj dzymatřary. Karaj ulusu jildan jilřa artaredi da kicejiredi. Kici kistan bořdu ulřu neszer, da oř jajaredi ez kićli kanatřaryn kumřaryndan midbarnyn oř iřhařarhadejin, ki jatadřar jirak tan tarafřynda. Ařaj necik ařty Awrahamha oř eren, ki turđu jořu isne anyn.

Da muna keldi jařly kin, kini taspotmahynyn oř tamasa tasnyn. Necik bu werenlik kyřyndy? Taspotdumo oř zamanynda tigengisiz biwreřmeginin ulusnun? Jemese keldi anar tasřyk oř korkunćlu kinřerde, kacan eksiteř' uluska inamřyk ez chařyna da ez tandasřyna, da ařdzahan kořuba oř jancad da uwaltad baryn, neni haligedejin syřlady da abajřady. Kim bilis...

Ařajmo, buřajmo—kyřyndy. Da oř zamandan basřandy enmegi karajřyknyn. Keldi tar wacht, ařynha symarřahan... Uřu iřciteri, anyn inamřy kuřlary, kemismejđter izřeme oř tamasa tasny. Onaryřlar mo ez isinde,—bunu icin bilinirbiz ekiñci ilisinden bu jomaknyn.

EKIÑCI ILIS. — TAWĹARDA.

Ařlar jilřar keřter da uzunřar. Bachca kibik kurhak wachřta weren bořdu ulusu tora syřřawcuřarnyn. Uřu dzymatřardan kařđlar kiciter, sonda oř kiciterde, kar kibik jaz basřa, iridřer, da ancak kařhan zeretřer nendies zaman tanyk eteredřer askan oturmahy icin anda Karajřarnyn. Acheribe zamannyn har sařyne ařar icin sirtildi.

Da keldi wahda, kacan izřeri isne jernin, necik oř keñdi da uzundu, kařdy bir-bireř uruw urřuhundan Karajřarnyn. Ata ez jořdasřyba da jařhyzow uřlu ařarnyn, atyba Dan, — buřar edter sondařhy jemisi kuruhan karaj teregini. Da edi ařaj, ki kořunda oř karaj uruwun keř mař da keř ařyn tabuřredi. Waře nendiř fajda oř mařdan, eger oř ařarny bijindirmedi? Johedřermo ařar jařlyřakřlar jařlydan da miřkinrekleř osoł křenciden, ki turadořac esik ařtyn kořad tiřřem etmek? Bary da barcařartyn ařarha jat edi! Tirlik tasaredi janynda ařarnyn kijasa elik etedohac ařarnyn jařhyzlyřyndan, da ařtyn cyhy bořařmady begewretme kurhahyn ařarnyn dzanyyn.

Křejdořac bilinme bařđřarmo kajda Karajřar, kisenedohac kerme ez janynda birdinli dzanny, atasy Dannyn askartty bar kyryřřarynda jernin, ki har karajny, erkisini da katynkisini, tezedi ulřu jař da bořuřřuk iřerinde, berse ezi icin chabar. Bundan sortun basřady jawma anyn isne jamhuru bitikřernin: bar janřardan keliredřer chabarřar tabuřmahy icin Karajřarnyn. Waře tintmekten sortun jarykka cyřty, ki bu bary ancak ařdaw da jařtařlyk edi. Johedi birde karaj dzany baska bu sondařhy uruwdan! Da tiwiř bir for atasy Dannyn, adam kici sawřuktan, ařtyredi ez jořdasřyna:

- Bigin icew barbiz. Tanda kařtysiz ekew. Da tandadan son...
- Tandadanson dertew bořurbiz,—ařtyredi anar katyny.
- Necik bu kyřynyr?
- Ařaj kyřynyr, ki sen sawřukka kajtysren da uřlumuz tabar ezine jořdasřyn.

— Kajdan bu kelir? inanmasedi oĭ. Da aĭsada uwĭumuz katyn, bolurmo uruwu anyn karaj uruwu?

Tezce, tujadohac juwumahyn elim sahatynyn, indedi oĭ uwĭun da buĭaj sezĭedi anar:

— Uwĭum benim, kez jaryhym, keldi zaman biĭge ajyryĭma... Koĭam seni, jiĭamahyn da acyrhanmahyn, bergin mana tync dzanba ystyrynma joĭha. Eren boĭ da kaĭkanĭa ananny... Kaĭdyramen sana kep aĭtyn. Ezin biĭesen, ki kyzhanc johedim, ki koĭum barca acyk edi ke-regine miĭskinnin. Tenri iĭdi mana onarmak iĭterimde, da nece men beriredim ki sirtme jasyň jarĭynyn, Rachmetĭewci on anca mana kajtaryredi. Tek bilgin, ki bitin bu maĭ heĭlikti da bosĭuktu. Da sahyndym ese anyn icin, kyĭdym buĭaj bajĭadohac any eĭge sahsysma. Oĭ sahsyska, kajsy joĭuwcu joĭduz kibik barca baryredi aĭnymda, waĭe kajsyn zochetiwiĭ edim tigeĭ etme...

— Atam. askartkyn mana oĭ sahsysny,—koĭdu uwuĭ jasĭarba kez-terinde. Antba ant etemen sana, ki ajamamen chaĭymny da sawĭuhumnu. ki kyĭma ne bujurursen.

— Biĭem bunu, siwer uĭanym, ki kiĭarsen sezime kere,—ajtty ata, bahyndohac uwĭu isne oĭ ajryc bahysyba keĭzin, kajsynar acyĭlady esigi etoĭ dunjanyň. Biĭemen da kyska sezde acarmen sana sahsysymny... Biliwĭlidi sara, ki biz kaĭdyhybiz uĭusun, kajsy siwĭi sezin toranyn. Biĭesen osoĭajze oĭ ajtmakny, kajsy uruwumuzda biĭzin askartyĭlady dordan dorha.

— Ittamyz icin, Awraham icin? sordu Dan.

— E, oĭ aĭhysĭy eren icin, kajsy zoche edi koĭuba tijme tiĭlemin aziz ĭuchotĭarnyn. Ucur joĭĭarynda uĭusumuznun oĭ tas — waj biĭge — taspoldu, da bundan baĭĭandy tasĭyhymyz... Sezi kere ajtmaknyn, oĭ tamasa tas tabuĭur, ancak kyĭtynyr bu sondrahy wahdada, eksiĭmeginde uĭusumuznun ucunadejin. Menim nijetim edi barma unutkan joĭĭaryba uĭusumuznun, ki izleme oĭ tasny, da bu iĭske symarĭadym bitin maĭny, kajsy aĭhysyba Joharhynyn keldi koĭuma benim. Waĭe bermegendi mana teĭeme bu nijetni... Ystyrynamen turma aĭnynda aziz tachtynyn, ki adeĭleme kep ginechĭerimni. Elimimden sortun sen kaĭyrsen sondrahy erkek karaj urĭuktan, da senin inĭerin isne tiser bu mereĭlik. Menim bahayĭ dzewgerim: koĭam seni da bujuram sana, ki teĭegejsen bu nijetni!

— Kyĭarmen baryň ne chaĭymda,—jiĭajdohac ajtty uwuĭ.

— Hali keĭgin aĭnyma, aĭhysĭajim seni aĭhysyba atanyn, bujurdu eĭedohan. Da aĭhysĭap uwĭun, sezĭedi buĭaj:

— Kezim benim hali kereci jirakrak kezinden kisinin, ki bajĭahandy tirlikke. Da ajtamen sana: awur tek syĭty is seni tezed! Ne uj-mady mana, ne uj-mady minĭerge aĭyndahyĭarha,—oĭ ujar sana. Ancak bakkyn: arynhyn da arytkyn dzanyňny. Kir koĭba da aĭaly dzanba kyĭmasen bu iĭni...

Da keldi kin, ki atasy Dannyn ystyryĭdy uĭĭĭaryna.

— Kinegin icew edik; hali kaĭdyk ekew, — kajtadohac zeretten sahyndy tuĭ katyn sezin ucmaĭtynyn.—Da tandasyňa...

— Bundijmo awur kinde sahsys etme tanda icin! ajtty Dan ana-syna. Da dzany anyň paraĭanyredi iti awruwdan.

Tezmejdohac jiĭ kinin eliminin erinin, ana osoĭajze bardy bu dun-jadan.

— Kinegin edik ekew; hali kaĭdymen bir ezim, — sahsys eteredi

Dan kajtadohac astrawynndan anasynyn. Kimbe tirilirmen bu dunjada negince kelir oĭ sondrahy „tanda“? kajda izdermen tuwhan dzanny?

Eliminden son tuwduruwcuĭarynyn Dan dzomartly koĭba cedaka berdi da micwaĭar kyĭdy, ajamajdohac merestegen maĭny. Bar kuĭĭaryn ijdi azatlykka, kojup koĭuna har birinin jachsy jaĭ. Ancak birisi aĭardan, atyba Ismael, kajsy kuĭluk etti Danha jas jilĭaryndan da bajĭandy anar chaz ez uĭanyna, ancak oĭ kĭlemedi kaĭdyrma any:

— Aĭhyn, bijim, kyĭyc da keĭskin basymny! ancak sirmegin meni ezinden!

Dan kaĭdyrdy any ezi katyna. Aĭyp jetkilice aĭtyn koĭuna, bajĭady belin da birden inamly kuĭuba ijildi jirak joĭha. Bardy teteme nijetin ucmaĭly atasynyn, nijetin sondrahy Karajynyn.

Bir jaz asty da eki jaz da ic jaz oĭ kinden, kacan Dan sondrahy for kerdĭ ez tuwhan iwin, da biwreĭmegine anyn uc johedi. Nendij jerĭer oĭ kermedi, nendij elni joĭukmady! Izĭedi bar orunĭarny, kajda askan zamanĭarda oĭtururedi karaj eli. Keĭp bahaĭly jazystar ystyrdy, keĭp tintmekĭer ucurlary icin karajlyknyn kyĭdy. Waĭe birde chabar, birde tujuw oĭ tamasa tas icin kuĭlahyn anyn jetmedi.

Tiwiĭ bir for, taĭhan da jadahan fajdasyz biwreĭmekten, kĭeredi oĭ kyĭma bunar uc da jasama ezine huja nendies koĭajly orunda. Waĭe barca, baĭĭaredi ese bu sahyk kicejme anyn basynda, Dan sahyynyredi sondrahy koĭtkasyn eĭedohan atasynyn da aĭtyredi kelninde:

— Ebgem benim eltti aziz taĭşny negince tismedi nafstysyz. Tiwildimo benim borcum izdeme oĭ aĭizlikni negince jeter chaĭyn?

Da tandasy na uĭlu acyrmahyna ez kuĭunun, ornunda anyn ki baĭĭama kajtkan joĭnu, oĭ baryredi aĭynha. Dzanynda anyn johedi kip umsunc onarmahyna bu isnin, ancak kĭeredi rast tetewbe teteme ez nijetin. Da bunuda aĭtma: ne bajĭahyjdy any bu jemese oĭ orunha? Johedimo oĭ harib jerde? Tiwiĭ edimo anar bary da oĭ barynar jat da jirak? Chajifsiz kaĭdyryredi oĭ bir orunnu, ki bijencsiz utruĭama eĭgeni...

Buĭaj kecedohac orundan orunha, keldi oĭ bir kinni awĭak bijiklikke, ki jatyredi tawĭar arasyna. Kacanes bu orunĭarda jasaryredi karaj dzymaty, bundan cyktyĭlar kutlu jilĭarynda karajlyknyn uĭlu uchuhantar, da sahyncy aĭarnyn sirtilmedi haligedejin. Waĭe uzaktan oĭ dzymat tigelice eksildi, da biliwsiz edi kaĭdymo nendij yz andan sortun.

Nece sahat asty awur joĭda da muna kerdifer joĭcuĭar jaĭhызow iwcek da anyn katyna tistem islegen jer. Azbarda jigittiy kyz besĭeredi kuskurtnu. Esitip juwumahyn joĭcuĭarnyn oĭ kemismedi ez isin da saĭmady kezin janyna aĭarnyn. Ancak kacan Dan sordu andan boĭĭalyĭlar mo aĭar bunda icirtme atĭaryn, kyz aĭĭandy aĭarha izĭeribe. Da kerip syĭly ceberligin bu izĭernin tanĭandy Dan.

— Kim isanhyjdy, ki ospu tasly da taslahan orunda andij giĭef jasarad! aĭtty oĭ.

Kart Ismael dahy oĭda kijastady bu bijik kerkni.

— Boĭmastymo bu—aĭtty oĭ—nendij chan kyz, jesirlikke aĭhan. Esitmejdohac aĭarnyn sezĭerin „jesirlegen chan kyz“ aĭtty aĭarha:

— Koĭtka byĭa, keliniz; tabuĭur suw icirtme atĭarynyzny.

Da juwuradohac acyk esigine iwnin indedi:

— Atam, cyhynyz iwden: joĭcuĭar turadĭar azbarda!

Tezce kerindi bosahada bijik, jigittiwiĭ kisi, kijingen aĭaj chaz jiriĭdĭer Aramlyĭlar. Kerip azbarda jat dunjany, bibeĭdi astry da koĭ-

du afarny kirme tyncałma joidan. Iwi anyn turaredi jantyn, jirak sa-
lałardan, da bołuredi ałaj, ki ałarba oł kermesedi tiri dzanny.

— Kirerbiz, ałsynlar tync atlar,—ajtty Dan, turhuzadohac aja-
hyn jeri isne azbarnyn... Dzany adamnyn — ojow sawuttu: jiraktan
kered' ne turady jołu isne anyn. Wałe bu fornu oł cyrymłaredi, da
asadohac bosahasyn bu juwuz iwceknin Dan tujmady nendij ucurlar any
tezedter ospu bos da tanystiwil orunda..

Kujas eneredi tawlar artyn. Birisi ałardan elteredi basy isne ak
berkin karnyn. Bitin bu orun tolu edi nendies ajryc da kijik kerkten:
keriniredi ki bu awłak hujady, jasahan jomakly kusba arasynda em-
ceklerinin jernin. Dan sahystanhan ołtururedi iwi katyna Aramlyнын,
ijedohac cybuchundan titin. Anyn janynda turaredi Ismael, zamandan
zamanhadajin saładohac tyncsyz kezin janyna bijinin. Sonda sordu andan:

— Bijim, ne biz tašettk bunda?

Dan fordan karuw bermedi. Sondra ajtty:

— Tašetme tašetmedik nemedede. Tek kim bilis tapmabizmo bun-
da nes jachsyny.

Bu sez ajtyłhan juwudu ałarha Aramly. Dan basłady sorunma
andan bu weren bołhan ocahy icin Karajlarnyn. Wałe kisi az ne bili-
redi bunun icin. Tujdu kartlardan, ki bu orunda askan zamanlarda
ołtururedi kebisi Karajlar. Acheribe jilłarnyn eksildi dzymat: birleri
eldler, ezgełeri bar janlarha tozułdułar. Sonda kałybedi bunda an-
cak tuł karajka, kajсы nijet berdi eliminedejin saklama bu weren
bołhan orunnu da astrałma kart zerette. Edi anda ułany-kyzy.

— Men ołwachtyn keldim bu orunha, jomakłaredi Aramly. Sa-
hysym edi barma jirakrak, tek kerip oł boj kyzny, ałaj bajłandy anar
kelnim, ki kałdym bunda, da bakmajdohac ki oł jatdinlidi. ałdym any
ezime katynlykka... Astradym kajnamny, kłegi kere anyn, kart zerette.
kajsy edi bir sahat jołda bundan. Hali jer da kum japy any... Astrad-
ym katynymnyda (kisi awur kistuudu) da kałdym jafhyzow ułany-
ba—eksizbe...

— Oł karaj ułanydy? sordu Dan astry bijengen, ki ujdu anar
tapma bir tiri dzanny, tamurlarynda kajsynyn kursaredi karaj kany.

— E, ana janyndan.

— Neni tutunasen bu bos orunda? sordu Dan. Nek barmajsen
dunja arasynda? Ułanyna kerekti er tapma.

— Kari baryrmen? ajtty kisi. Cynyktym bu orunha. Bunda jatad
jerde siwer dostum: bunda bard tistem jer, kajсы bermejd' mana da
ułanyma aclyktan efme... Sahyndyn, bijim, er icin ułanyma da bu sez-
be actyn jarasyn dzanyymnyn.

— Ne icin ałaj? tanlıandy Dan. Tiwildimo oł kerti taw cubuhu?

— Wałe, bijim, oł kermejdi... tunuktu kezi anyn,—synyk awazba
ajtty kisi.

Dan inanma bunar kłemedi.

— Ne ajtasen: tunuktu oł?.. Kerdim, ki jirijd' da baryn kyład
chaz jarykkežli!

— E, oł biłedi kajda ne turad. Oł tuwmady tunuk: bu sonhusudu
chastałyknyn.

— Kerek sorma onbałtuwcudan: sahat bołusur anar acma ke-
zin.—ajtty Dan, kajsynar chajif bołdu bu kutsuz ułanny.

— Asaredi bujaryn bir uzunkiılı katyn. Bahyndy kołun ułannyn.
Ajtty ki oł jana kerer. Da hanuz ajtty, ki awur ucurlar alynya ucra-
lyrlar: ułanyym ułıu sakkanada tabułur. tek nendies jat kisi kelir

da kutkaryr any, da bundan sortun acylyr anyn kezi. Kim bilis, kertinimo ajtty...

Tunuk keklerden tišti eni kecenin. Tawlardan keldi jirmegi suwuk jelnin.

— Zira, tesegin bijge! ajtty kisi kyzyna.

Kerkli da kutsuz Zira tesedi konakka jer isne, da ol tathan jatty. Jatadohac jumhan kezbe Dan sahys etti, ki bu kin muftka barmady. Bigin burunhu for bastyhyndan anyn jolonun ol tapyti tiwil kart da sarharhan jiltardan sifferin seferlernin, tiwil kirgen jerge taslaryn kaldyrhan zeretlernin, ancak tiri dzanny, jigiti da kerkli karaj ulanny! Hanuz keldi anyn sahysyna, ki ajryc kerki Ziranyň sahyndyrady anar muzhuł kerkin sondrahy kizdegi cecetlernin. Ancak acylysyjdlar anyn kezleri!.. Bu sahysba Dan tišti jimsak koluna jukunun.

Tandasyna erteden Dan aldy ezibe Ismaelni da bardy jajaw kerme ne tabulad bu orunda. kajda kacanes cuwlatedi tirlik da thali tyncty da muzhułdu chaz zerette. Bu ertenı Zira turdu jukudan satyr dzanba da bitin zaman, kyladohac ez isin, jiltaredi.

— Ne alaj satyr cozasen, cypcyhym benim? sordu andan atasy.

— Ah, atam, bilsijdniz nendij jachsy tis jukumda kerdim! Andij jachsy, andij ceber!

— Kemişkin kyckyrma: „jachsy“ da „ceber“, ancak jomaklahyn alaj ki antahajmen,—bujurdu atasy, kajsy chaz bar tan tarafly el siweredi esitme da joralam tiskermeklerni.

— Kerdim jukumda, ki acyldy kezim! ulu bijenbe askartty ulan.

— Alaj!.. Da necik bu kylyndy?

— Kylyndy bu enese alaj, ki tabuldum kajdas jer tibin, nendies chudzurada kazhan kekreginde jernin, da bolalmadym cykma andan istke. Awer anda andij awur edi, ki kysty tamahymny da basladym buwułma.

Suwuk ter cykty malłaji isne kisinin.

— Kutuldunmo? sordu.

— Kutuldum, atuniu, kutuldum! Sondrahy dakta keldi nendies kisi da cyhardy meni jer tibinden. Kacan tujdum saw awerni, kezlerim acyldylar da kerdim jerni, taslarny, kezizini... bary andij kerkli da suklancy edi!

— Da osol kutkaruwcunnu osolajze kerdinmo?

— Kerdim any,—ajtty ulan, da ak cyrajy isne anyn jasadlar kyzył gileffer. Edi jigiti da bijik turuıtu. Malłajy isne anyn son jandan zyy kart jaranyň...

— Tamasa isler! sybyrdady mijuhu tibin kisi da kemisti sorma.

Tislikte Dan tathan da japkan tozhakba kajtty ez uzak jirimegin-den. Ulu tatuwba asaredi ol bazyk asny, ne turhuzdu anyn alayyuda Zira, da asajdohac soraredi Aramtydan bary icin, neni kerdi weren bothan hujasynda Karajlaryň.

Tyncoz awazba karuw beredohac sormaklaryna konahynyn, kisi zamandan zamanhadejin satyredi kezim malłajy isne anyn, kajda keriniredi uzunmus zyy onahhan jaranyň.

— Ketsin menden da benim iwimden bar jaman! sahys eteredi kajhyrhan kisi.

Asty hanuz eki kin. Dan kabunmasedi kaldyrma bu konakly iwni. Kylaredimo ol ancak ez klegin, kaladohac bunda? Kertini ajttyp, ol ezi bunu bilmedi. Zamanlarba keriniredi anar, ki ajaklary anyn kirdler

jerine bu orunnun chaz koł kired' cij chamurha, da johedi anda chały ciwme ezinden oł jasyryn bawłarny, kajsyłar bajłaredter any bu bos da jat orunha. Ismael memnun tiwił edi bundan.

— Elimimedejinno ołturumen bu kijik orunda? sordu oł bijinden.

— Ne icin dzachtłajsen barma bundan? kiłedohac sordu Dan. Ajajdymo biźge konakłykny bu syjły kisi?

— Kisi jachsydzanłydy da ułany anyn kerti bijencidi kart kezlerimnin,—karuw berdi Ismael. Kajtтыrsyjd anar ancak Jaratuwcu jaryhyn kezlerinin, ajtkyjdy atasyna: ałhyn ułanyyny da barhyn anynba sarajyna enk ułtu channyn, ki bijlik etedi jer istine. Kerse oł bu ćećekni. sirer ezinden bar katynłaryn da kałyr oł anyn siwer katynyba... Tek ajtym saua, bijim, ki bu orun tyncesyzy.

— Necik biłesen bunu? sordu Dan.

— Dzanyym tujad, karuw berdi Ismael. Barasen ese ingirde oł jołba, kajaryn kajttłar kitiwden jinekter, tujmajsenmo ijisin tatły sitnin? Jinekłerni kermejsen da sitni tujasen. Ałaj buda... Oł sahattan, necik turhuzdum bunda ajahymny, kacty menden tyncłyhy dzanyymny. Kin da kece kerinedi mana, ki bunda kyłyndy jemese hanuz kyłynyr nendies korkuncıtu ucır.

Klejdohac ajłandyрма bunu myschyraha, Dan ajtты kułuna:

— Sirgin dzanyndan bos sahysłarny! Ez keliwimizbe biz śeśkendirdik bar bundalıy ucırłarny; ałar kaclıar, ancak ijisi ałarnyn kałdy. Chaz macidenson konhan icikiride...

Bułaj ajtты, tek dzany anynda tyncsyzy edi. Keldi anar sahysyna sorma Aramłydan, kałmadymo kajnasyndan nendij kahyłłary jemese bitikłeri Karajłarnyn.

— Ucmakły sakłaredi ezinde nendies bitikłer kałhan atałaryndan,—ajtты kisi. Barymen izdeme ałarny.

Da hanuz osoł ezi kinni keltirdi Danha ułłutiwił sunduk, kajsyn da tabułredter kart, genge bawłatkan bitikłer. Ułtu kisenbe ałdy ałarny Dan kołuna. Bu edler kart siddurłar da seferter kołba jazhan.

— Kererbiz ne bunda tabułady — ajtты oł ezine, izdejdohac oł uctahy sifekłerni, kajsyłar isne tutuwcułary siddurnun jazaredter sahyncyna dorłarynyn bartirli ucırłaryn uruwnun da dzymatnyn. Kep sahatłar ałdy anar bu uchumak. sibbadan ki kep orunłarda jazys bołdu zamandan tanuwłutiwił da kahytны tawsuttu giwe. Wałe nemede ajrycny tapmady. Tałhan da jadahan ałdy Dan kołuna sondrahy kitabny-zemerłerni. Bundada ucuz tartyłredter jazysłar tuwhan da elim kinter icin, ot werenlikter icin, chastałykłar icin. taławcułar icin, kajsyłar keliredter etoł janyndan tawłarnyn da tałaredter małyn da dzanyın karaj elnin.

— Ne mana bundan kelir? sahys etti Dan. Tiwiłmo bary ełgen, tałahan da tawsutkan?.. Da kłeredi kojma sundukka buda bitikni. Tek sondrahy dakta kezi anyn tiști bir jazys isne, kajsy bułaj baśłanyredi:

„Men, kici da jartы Josef, uwłtu Nysannyn, uwłunun, Jicchaknyn, tiśken ch łymda, tek—tabu Rachmetłewcige—saw sahysłarymda, askartamen barłarynar, kim tutar kołunda bu bitikni, kertini oł korkuncıtu ucırłar icin, ki kyłyndyłar dzymatymyzda“...

— Ałynha biłemen oł korkuncıtu ucırłarny, — sahys etti Dan, — keldiler karakcyłar, necewni eltirdiler da necewni jesirlikke sirdiler...

Tek kezi anyn uturu anyn kłegine kuwaredi jirakrak sezerin jazysnyn. Da har sezbe kołu anyn kićlirek kysaredi kapkaclaryn siddurnun. kijasa korkadohac, ki nendies kie jirtmahaj any kołundan anyn.

„Ekiñci kininde Teruma parasanyñ—uchurehi Dan—keldiler jisra-el eli Szymrondan. Edi ałarny on eki dzan. Da ałar arasyna ribbi Dawid uwłu Natannyn da anynba uwułary anyn. Da necik bundahy dzymatta ancak nece erkek kałdy, edi ałarny artyk necik biźni. Da ajtty biźge ribbi Dawid:

— Men da jodasałarym keldik siźge jołuba elciferin dzymatymyzdan.

Da ajtтыk:

— Athystahaj Kieli Tenri syjty dzymatynyzy da arttyrhaj any min keret!.. Jarajdymo sorma nendij iste siz abajtylar keldiniz jarly kułarynyzha?

Da ajtтыlar:

— Ułtu iste keldik siźge, ajamajdohac chałymyzy, ki kyłma bu uzun da awur jołnu. Keresiz eziniz, ki azardy kałdyhy dzymatynyzy. Da kołunuzda tabułady oł azizlik, ki awałdan ilisidi Karałarnyn. Sahys etiniz, ne bołur oł bahaly dzewgerbe, eksitse bundahy dzymat? Bu nijetbe keldik aranyzha, ki basurma ałynyzyda da kołma, ki kajtarhajsiz biźge oł aziz tasny, da kajjam etilsin hammesege arasynda karaj elnin.

Da ajtтыk ałarha:

— Bary kołundady Atasynyn rachmetferinin. Necik jazyłhandy: kici ummałar bołurlar ułularha da ułularnyn zыy sirtilir. Negince tiri-biz, oł azizlikni kołumuzdan ijmebiz.

Da ajtтыlar:

— Bittirme kełmedik: keldik ancak kołma.

Men, teli, isandym, ki budu ucu isnin, wale tiwił ałaj kylyndy. Szymronułar kałdyrmađlar biźni da basadlar sezletme bundahy elni jachsylykba da jilma sezbe, ki ałok kajtarma ałarha oł azizlikni. Da ałaj jadadlar da ancałykkadejin kystadlar barłarymyzy, ki kebew dzymatlan anyk edi kyłma ałarnyn klegin. Ancak Sar-Szałom, jirak ur-luhu ez ittasyñyn Awrahamnyn, ki burunhu kabuł etti bu azizlikni, ancak oł jimsałmady.

— Hassa bołhaj, ki bundij ruswajtyk kylynhaj! Kołlary Szymronu-larnyn aruwraktarmo biźnin kołlarymyzdan, ki kajtarhajibiz ałarha aziz tasny?

Ałaj ajtty da bu zamandan sakłaredi kenesany kin da kece. Kin-giz uwłun ijeredi, ki sakłahaj, da kecede ezi jatyredi kenesa azbaryn-da. Da muna ucunda nece kinnin kylyndy werenlik: taptыk Sar-Sza-lomnu elini azbarda. Birde jara gufu isne tabułasedi, da tiritiwił edi. Uwuł da tuł katyn syjyt eteredi, ki bu Szymronułar sibba ettiler anyñ elimin. Da bułar ajtyredler, ki kudraty Joharhynyn dzurumłady ucmaklyny anyñ tersligi icin. Ancak Tenri biłed' kertini. Da azardy bir dzan dzymatta.

Astrawynđan sortun Sar-Szałomnun da jegi kininden sortun kył-dyłar Szymronułar ułtu ieki, indediler oł iekige bitin dzymatny da berdiler berneler: kisiłerge kimis da ałtyn nerseler, katynlarha jipek da ipkiñli ketenler. Da ucunda oł iekinin eli dzymatymyzyñ koł kakty Szymronułarha, ki tandasyña kajтарыrlar ałarha aziz tasny. Esitip bunu kabundu kachyry dzanyñyn, cyktym ałynha da kajyryłdohac dzymatka ajttym bijik awazba:

— Ujat tiwildimo siźge, karyndałarym, kimis icin da ciprekler icin satma azizlikni, kajsy awałdan aramyzyda tochtajdy!

Kiside awzun acmady karuw berme sezime, ancak sałdy kisi

dostuna ujatsyz kezini da kajardlar Szymrontularha akcyclaryn kenesanyn. Kanba akty dzanyyn keredohac bunu, katdyrdym ol ruswajly kuenusmakny da ertegedejini jitatdym, jastajdohac chaz elim kininde atamyn.

Tandasyna bartary bardlar kenesaha, ki ulfu syjba cyharma aziz tasny. Kenesa katyn turaredi tut katyny Sar-Szafomun da uwfu anyn da ulfu karhysba karhystaredler atarny. Kirip kenesa azbaryna keredler: muna ajaktary tibin atarnyn kacady jyjyny kasarkyflarnyn. Tanlandlar bartary astrv. da kart Dewora, kartrak dzan dzymaty-myzda. ajtly:

— Bu chor symandy!

Da sordlar andan ne bu antatady.

— Sahyncymda kady, — ajtly kart katyn, ki bulaj kylynybedi kininde jer titremeknin.

Actlar Szymrontular beklegen esigin kenesanyn. Bastandy tefilla. Jasty edi ol jatbarmak: kisifer da katyntar botatwadylar kurutma kezlerin jastardan. Tefilladanson aksak Szemoel kergizdi ribbi Dawidge orunnu hechal tibin, kajda jipekli jastyk isne aziz tas tochtaredi. Necik ribbi Dawid titrejdohan kotuba bastady acma ol esikni, ketirindi korkunctu firjat. Katyntar bastadlar urunma bastaryba tasfaryna kenesanyn: jas ufantlarha acyldy awzu da kyckyryredler, ki bERMESTER cyharma azizlikni. Keriniredi, ki sondrahy sabaty dunjanyn keldi. Unutulduh kinegingi icli, unutulduklar bernefer, acyldy karaj dzany adeplejdohan ez azasmahyn. Tiwil birisi atardan hali kajtarhyjdy sondrahy ketmegin gufundan. ancak ki ajfandyrna bothanny...

Da muna ribbi Dawid acty esicikui hechal tibim, baky ortaha da kajryp ez kubarhan izlerin janyrna dzymatnyn sorad, kajdady ol azizlik. Bartarymyz, tirtedohac kisi dostun, juwurduk hechafha, da ne keribiz? jipekli jastyk jatad ez ornunda, wale aziz tas jochtu! Izdedik barcajaryn—da muftka: zyzda anyn taspoldu! Ajtkyjdyn, ki awzu jernin acyldy da juttu any... Bundan sortun bastandy tafas da ceriw. Szymrontular boretu ettler bizni, ki biz atarny atdatyk da tasny astradyk. Necew atardan ciwirildi menim isne da wattyftar meni rachmetsiz, ataj ki haligedejitu onhafma botatmajmen. Tenri tetesin atarha atarnyn isterine kere... Watyp da kyjnajyp bunda hy elni, ystyryndlar Szymrontular kajtkan jotuna tawut kibik, kajsy tawsutup terin da malyn adamnyn barad kajdan keldi, ajtanmajdohac ki kerme ez karhysly isin. Da kari aziz tas botundu—haligedejini biliwslzdi. Ulfu ginechberimiz icin alyndy bizden*...

Titrejdohac bitin gufuba uchuredi Dan bu sezlerni. Tiskermejdimo ol? Oso! tamasa tas, kajsy icin ol anca jomaktar tujdu da kajsy sonda ezide jomakba keriniredi anyn sahyslarynda, ol azizlik, kajsyn uzun jittar izdedi da izdejdohac asty jarym jerni,—ol kertiden edi, ol tabuturedi bunda! Da kim bilis—tabutmajdymo halide kajdas juwuktuktal! Jochtu sez askartma, ne bu ajryc sahatta tujaredi dzany Danyn. Ajtma, ki ol tolu edi bijencten—ajtmaska bitin kertini. Acsyjdyk any. tapkyjdyk ortasynda ulfu athasanmak, kep tyncsyzlyk, da kyskan arasynda bu eki tunuk jahatarnyn cabaredi jaryk cyrlahy bijencnin. Dan edi bu sahatta kisi kibik, kajsynar acyldytar juknusunda biliwsiz jertler, da muna ojanyyp ol kered, ezin kertiden oso! jomakly oruntarda da bitnejni ezi, ojandymo ol jemese hanuz tiskeredi?.. Halili. kacan zyz ol tamasa tasnyn isannajyn tisti anyn kotuna, atnyrna bar sahyslarynyn anyn cykty bir sormak: ne kytma, ki tapma any?

O! indedi Ismaelni da Aramlyny da iziledohan silkmekten awazba askartty aŋarha bu ulŋu chabarny; waŋe ekside kabul etti any jily dzanba. Aramly ajtty, ki bundij uurnu tujmady, da kim bilis—kertidimo o! Izdeme o! tasny? Bu is tiwildi chaŋy kere adamnyn: bary bir ne izdeme ajryc kumcakny jahasynda tengiznin... Ismael edi bir sahystan Aramlyba da istedi, ki sorsyjdar andan zenas, ne kylma? ajtkyjdy: jerleme atfarny da kacma terkrek tiri dzanba bu orundan. Aramly anyk edi epme da kucma Ismaelni bu sez icin. Kerekti ajtma, ki unutmajdohac jatadohan anyn isne borcun konaktykny, o! dzanynda koŋaredi ez tenrisin, ki tezrek juŋuhaj any bu konaklardan, keliwibe kajsylarnyn nendies korkuw kirdi anyn dzanynda. Ospu zzy jaranyn maŋajy isne Dannyn bermesedi anar tyncyn: har for, saŋyredi ese anyn isne kezin, bawursaklary ajlanyredter icinde anyn.

Tek bitin isni buzdu Zira, kajsy turaredi jantyn da baryn esitti. Indemegen o! juwudu aŋlyna Dannyn da askartty anar, ki o! tujdu jomakny oso! tamasa tas icin ez innasyndan. Kart inna siweredi jomaklama bunun icin da ajtyredi, ki o! tasny astradlar kasartkyŋar jer tibin da keŋse wahdasy tuttururŋar any duhru koŋha... Dzachtŋamahyn, Ismael, jerleme atfarny! tursunŋar bajlahan ez ornunda. Keldi wahdasy ucurlarnyn. Saŋhanŋar koŋuba kismetnin, ystyryndŋar aŋar, jetilmegen boŋhanlykŋar, bu bos orunda, jaŋhyzow iweek katyna. Kusŋar kibik, ki ez kanatŋary isne ettedter tawuŋnu. kursajdŋar aŋar, kursajdŋar ciwrede tezedohac ez jetilmek sahatyn. Da kim bu wahdada tabuŋdu aŋarnyn dzaduŋtu cekterinde, uckadejin anda kaŋar.

Keldi kece. Jazdahy ijiŋli kece, toŋu kekmus baŋkuwundan aj jaryhynyn. Dan oŋturredi batkan sahsylaryna. Kisiler jukŋaredter, jukŋaredi Zirada ez enŋetken miwisinde. Da muna kyzyne tujady, ki kimes tijdi anyn koŋun.

— Jukŋajsenmo? sorady tanys awaz.

— Jo, jukŋamajmen,—karuw berdi kyzyne, awurŋukba acadohac jukuŋu kezŋerin. Baŋynady: anyn janynda turad ucmakly innasy anyn.

— Turhun, uŋanym, da aŋhyn koŋuna cetenni, oso! bitinni, ki tesiksizdi,—bijurdy anar innasy.

— Jachsy, aŋymen,—ajtty Zira.

— Kojhun o! cetenge tistemŋer kuru etmek da erkencik aŋhyn ezinbe. Da cykkyn iwden.

— Hali, jarty kecede! Kari baryrmen bu wachtny?

— Bahaŋy uŋanym, tiwildimo sana jaryhy kinnin karanhy kece kibik? Da har iste bard ez wahdasy. Anyn icin osalŋanmahyn, aŋhyn tajahynny da barhyn o! tas obaŋarha, kajda jas jilŋarynda cynykkan edin ojnama tascaklarba. Keŋsen ari, turhuzhun cetenni etmek tistemŋerbe jer isne ulŋu tas katyna da ezin astranhyn tas artyn. Turhun anda da saŋhyn kuŋahynny; itilegin esitiwinni!

— Innam, men tujamen necik kumurstka jasotta joŋajdy, da tiji edi ese bir japrak ekiŋcini ahac isne—osoŋajze esitemen!

— Biŋemen, uŋanym menim, ki keresen esitiwinbe. Da tynŋahyn sezimni! Taslardan cyhar kasartky da kerip etmekce cetenni kirer ortaha. Tujsan ki o! kirdi, dzachtŋahyn bajlama cetenni erkenbe. Kasartky kaŋar anda tuzakta. Oŋwachtyn kursarŋar seni uŋanŋary anyn da basarŋar koŋma, ki ijgejsen azatlykka aŋarnyn anasyn. Da sen ijmehin!

— Innam, awurdu, astry awurdu ufanlarha anasyz. Ijermen any!

— Tynlahyn meni, ufany, da kylyhn sezime kere. Ajtkyn alarha: „Ijermen ananyzny berseniz mana ol tasny, ki aziz iwden aldynyz“... Baslyktan alar tutunurlar berme sana altyntly kum da indziler, tek tabergin bu berneforni da bittirgin ancak tasny.

— Kertiden, bardymo alarda ol tas?

— Ajtam sana ki bard. Kersefer ki katy turasen sezin isne, inderler seni uzun dzuhurha, kajsy jirak jer tibin tartylady. Barhyn alarba. ancak tajahynny da bastahynny kaldyrhyn istten. Unutmahyn bunu kylyma!.. Tuttursalar sana tiwincikni kici da awur tascakba, kajtarhyn alarha anasyn alarnyn.

— Bundan keremen necik alar bijenirler! ajtty Zira. Da keltirsem ol tasny iwge, necik bijenir ol jigiti bij, kajsy izdejdi any!

— Kylyhn, altynym, sezime kere, da tezed' barlaryn bijenc. Dahy anan senin bijenir mazzaalyba ufanyyn.

Ajtyp bunu, kart inna kermegen cykty ickiriden...

Uzun teseliredi cyrymlajdohan jer isne tunuk kelegesi ak tennin tajakba kolunda, kajsy jollaredi jalhyzow iwcekten janyna ulfu tas obany. Da ol oba aj jaryhynda uksas edi jomakly kijikke, ki juktamus etedi, andyjdozac ez oldzasyn. Da muna oldza, tujmajdozac sakanany, juwudu anar. Acdaha acty ez tasly tamahyn da tyjylmahynda kecenin juttu any. Johedi bunar tanyk. Sakcysy kecenin, tolu aj, kajsy har miwisge salad kezini da baryn kered', dahy olda, talhan da suw-sahan uzun joldan, kirdi kalynly bulutka, kisenc tyncaalma anyn kelegesinde da begewreme cyhyndan anyn. Johedi birde tanyk—jerde da keklerde.

Kyskady jazdahy kece: ingir tanba kucusady chaz eki karyndalar. Ancak Dan tatty icli da kiplejdohan jukudan, unutamoz ucurlaryn askan kinnin, ancak kin tuwusunda kerindi kyzylmus jaryhy baslajdohan ez jolon kujasyn, necik ojatty any kykyrmahy da jilamahy Aramlyyn.

— Ne kylyndy? sordu jarym ojatkan Dan.

— Menmen zawauly! jilaredi kisi. Ufany menim, menim kez jaryhm taspoldu!

Esitip bunu, Dan jirtty ezinden sondrahy bawlaryn jukunun.

— Necik taspoldu? Kacan bu kylyndy?

— Bilemenmo men, kutsuz!.. Ingirde jatty jukuha da muna jochtu!

— Ajtmadymenmo,—kiwirdi sezin ojanhan Ismael, — ki bu orun tynesyzy? Tujdu dzany, ki bunda ciwrede jasyryn kicler kursajdlar.

— Bu siz tabanlarynyz isne ol tynesyzykny keltirdiz! ajtty acyrhanhan kisi. Sizden baska olturredik tync da emin.

Dan bujurdu jefeme alarny, Aramly olturdu esegi isne, da icewde bardlar izdeme taspolhan ufany. Aramly kajryldy on janha, Ismael sou janha, da Dan bardy alynha. Jolu anyn jatyredi tasly oba katyn. „Olturmajdymo ol bunda?“ sahys etti Dan da juwudu taslarha. Wale nekisinide anda kermedi da kleredi uzartma jolon, da muna kezi anyn tišti nendies keten isne, ki jatyredi taslar arasyna. Dan endi attan da bardy kerme, ne jatad. Bahynady: ak bastahy karmazy kyryjarba, kajsy tanys anar kerindi. Bastahy katyn jatad tajak.

— Ol bundady! ajtty anar dzany anyn, da baslady indeme any atyba. Birde karuw kelmedi... Jantyn kararyredi ulfu tesik taslar arasyna. Dan kiwirdi basyn ol tesikke da baslady indeme:

— Zira! Zira!

Indemegi anyn kajtyredi anar, wałe birde awaz ortadan esitilmedi. Ołwachtyn Dan kirdi tesikke da tabułdu uzun da karanhy dzuhurda, kajsty tartyłyredi jer tibin. Karmanadohac bardy ałynha, indejdohac Zirany. Da muna turdu ałhasanhan: nes aharyredi jołu isne anyn. Bahynady: bu Zira jatad dewłetsiz... Kany Dannyn urdu basyna da jiregi basłady jancyłma ułtu kus kibik kysyk kafeste. Oł ketirdi ułany, ałdy kołłaryna da tynesyż dzanba cyhardy any awerge.

— Zira! ojanhyn, dzewgerim!.. tołu kezler jasłarba kołaredi oł cyrymłajdohan kyzyñeni. Da muna Zira acyż kezin. Acty—da ałhasanhan jumdu. Jana acty da keredohac ez izłeri katyn enkejgen izłerin jigiti kisinin da małłajy isne anyn yzyn jaranyn. basłady kołuba karmama oł jat da andij tanyś anar izłerni. Sondra, kłejdohac inamłanma tiskermejdimo, turdu ajaktary isne da sałdy kezin ciwrede. Da muna acyłdy anar kerki jernin, kajsyn uzaktan kermedi: jaryhy kujasnyn bahyndy anyn aruw da kek, chaz jazdahy kegizi, kezlerine. Bahysy anyn jołuktu tołu bijencten da siwerlikten bahysyn jigiti bijnin. Bu kinni acyłdyłar miśkin ułanha jaryk kekler bijiklikte, da ałardan jarykraktar bałkydłar ofahynda anyn ojanhan dzanyyn. Da uwaltkan tawułuba kičli bijencnin tajdłar ajaktary anyn, oł tisti jerge, birkedohac any iśsi jasłarba,—jasłaryba bijencnin da tabułkun. Japyryłhand burunhu siłkmeği jułuhan ułannyn, Dan sordu andan:

— Ne kysasen kołunda?

Zira acty uwucun. Anda jatyredi kici, ułtułuhuna burenun, tascak.

— Bu osoł tamasa tas, kajsyn, bijim, izdedin!..

Kacan Aramly kajty iwege jıfajdohac acy jasłarba taspołhan ułany icin da tapy any sawny, esenni da acyk kezłini,—az jetmesedi ki adzahaj bijencten. Bu kinni barłary „adzahantar“ edler. Kart Ismael dahy ołda sirdi ez izłerinden bułutłarny da ałdy ilis bijencinde barłarynyn. Indep any janha, Dan kiłedohac sordu:

— Ajtyrsenmo hali ataha: ałhyn ułanyyny da barłahyn izdeme sarajyn ułtu channyn?

— Hali ajtymen bijime: ałhyn bu bahały da aruw indzini da jarykłatsyn sana tirliginni iz egirmi jıfhadejin!.. Ałaj ajtad kart kuł.

Da ałaj kyłyndy.

Jomak tigendi. Kołun senin, siwer uchuwcun, jabad uchuhan bitikni. Asar az zaman, da oł inčke, chaz jipi kyłabyłanyn, baw, kajsty tartyłdy siflerinden bitiknin senin ojatkan dzanyna, jırtylyr. Hanuz oł jırtyłmady; hanuz kezlerince turadłar tirsinteri syjty Dannyn da sukłancy Zirany. Keresen necik ałar kałdyradłar jarty iwcekni, ciwgenni tawlar arasynda, da uzatkan inamly kułba, Ismaełebe, baradłar utrusuna janhy da jaryk tirliknin. Keresen atany, ki turad acyk esiginde iwnin, kajsyndan cykty kujas da uctu bijenc, da jiwis kezbe bahynad jirakłanadohan ułantlar isne. Birden anynba sende ijesen ałarha ałhyslar.

Wałe bir nerse jaryktiwildi sana. Oł tas, kajsyn Zira keltirdi Danha, edimo oł tikri tamasa tas?—bunu kłegijdin biłme. Acyk dzanba ajtamen: baryn, ne bu iste biliwli edi mana, bekłedim bu bitikte. Har istemek bołhyjd bos sezbe. Ancak, ałyp esimiżge baryn ne jazhandy, azasmabiz ajtsak, ki *Dan tapy any ne izdedi*. Da neni oł izdedi — biłebiz barłarymyz.

SIRA BIJ DAWID ICIN*)

Kęp astry jillar asty
 O wachttan necik edik
 Jowuklar biz Tenrige,
 Jettarın anyn bildik.
 Edi ez bijlerimiz,
 Nawiler da kogenter;
 Edi ez ceriwimiz,
 Dusmanny jeniweiter.
 Jerimiz edi awlak,
 Horalar da jilhalar;
 Kęp jemis, birtik, serbet
 Esirredler atar.
 Oł bijik horalarınyn
 Kar jabared' baslarınyn,
 Tiprek kiçli erezler
 Kerkejtired' janlarınyn.
 Cyrtaklar enisterde
 Tolular edi suwdan,
 Alarda satyr bałyk;
 Bijik keget janlardan.
 Ken-awlak bicenlikter,
 Alarda sansyz tuwar,
 Da satyr kitiweiler
 Alarny saklar edler.
 Jiraktan esitilired'
 Tuwarnyn cuwlamahy,
 Jir. calmak da satyrlyk,
 Bijenenin kicejmehi.
 Tync-emin olturduklar
 Biznin atałarymyz,
 Ne wachtny Dawid edi
 Da enli bijlerimiz.
 Kimge johed' biliwli,
 Ki Dawid aziz kułu
 Bijinin bar dunjanyn,
 Oł uflu da korkuncu?
 Kim bijened' kerip for
 Jizlerin syjly bijnin?
 Kim jirlamad da sekirmed'
 Tujup zemerin anyn?
 Kim kleksiz da šeşkenip
 Bardy anynba ceriwge
 Dusmanny synykyrma
 Da jancma any jerge?
 A moze bard Jisraełde
 Kajsy bitmejd' Dawidni?
 Biznin hali wachtlarda
 Az uchujdlar torany...

Bundij eł icin men klejmen
 Nece sez kyska ajtma,
 Ne tujdum da uchudum
 Jomaklarm dostlaryma.
 Wachtynda Saul' bijnin
 Jerinde Jehudanyn
 Tirildi Bet-Lechemde
 Jisaj uflu Owednin.
 Edi segiz uwuflary,
 Kerkliher, bahatyrklar;
 Jigitrek edi Dawid,
 Oł kiteredi kojklar.
 Bahatyr da tuwustu,
 Jizleri edi sirin,
 Kitedohac całyred'
 Da jirlared' jirlarınyn.
 Oł wachttu Saul' ben Kisz,
 Biji bitin Jisraełnin,
 Acuwlatty szechinany,
 Ki kylmady sezin anyn.
 Tizigende uflu urus
 Biji byla Amaleknin,
 Eksitmedi oł sahyncyn
 Bu jaman rasalarnyn.
 Necik hanuz midbarda
 Jiridiler Jisraełter,
 Suwsaptan da kurhaktan
 Jadahan alar edler.
 Ułusu Amaleknin,
 Esawnyn ułanlary,
 Ediler Jisraełnin
 Burunhu dusmanlary.
 Da bujruk ijdi Tenri
 Bu isni eške kojma
 Da kelip jerimižge
 Urłuhun anyn sojma.
 No Saul' chajfisiñdi
 Da tigetmedi kyrma,
 Jachsyrak małny aldy
 Da kledi fajdałanma.
 Szemoel-nawi keldi
 Bujruhuba Tenrinin
 Da jirtty ist uprahyn
 Tanuwcu Saul' bijnin.
 Da ajtty anar: „Bijlik
 Da ałhem seni tasłajd,
 Da berir Tenri tadzny
 Kim sezin artyk sakłajd“.

*) Bu sirany kabul ettim dzymatyndan Poniewieźnin. Kim da kacan tizidi azy—bilinme bolalmadym. Ornatamen any kyskurtkanny.

Son keldi bujruk anar
 Barma Jisaj Bet-Lechemge
 Da ulanyn anyn sirtme
 Aziz jawba bijlikke.
 Suklancy da kerimli
 Jisajyn ulanary,

 Tał kibik bijik da kip
 Alarnyn turustary.
 Tek Tenri tiwit adam,
 Oł bahynmajd jizłerge,
 Sajlady kicirekni
 Da ajtty, ki Dawidge
 Beritgen bołur bijlik;
 Da sundu sawahatyn,
 Tutundu berme anar
 Saułnun bijlik tachtyn.
 Da asyp nece wachtlar
 Pelištım indediłer
 Uruska Jisraelni
 Da bułaj sezłediłer:
 „Tekmejik kanny muftka,
 Cyksynlar bahatyrłar:
 Bir bizden da bir sizden,
 Da kererbiz kim jener.
 „Da eger biznin Galjat
 Jisrael uwłun jened’,—
 Jarlyhas biznin janda,
 Da bijlik sizden keted’.“
 Saułnun awułunda
 Johed’ bundij bahatyr,
 Ki ajtkaj: „jenerm any,
 Da dusman ałhasanyr!“
 Da ijip bu ceriwge
 Jisaj ez ulanlaryn,
 Dawidni ijdi sorma
 Alardan sawluklaryn.
 Da kerdi oł Galjatny:
 Bahyr berk basy isne,
 Awur pancerde kekrek,
 Da cokmar ini isne.
 Korkuncıu edi astry
 Kerimi jizlerinin,
 Da ałty łokot karysba
 Bijiklihi edi anyn.
 Da tujup ki sikketejd
 Oł szemin aziz bijnin,
 Kabundu kiniligi
 Dzanynnda rast Dawidnin.
 Da baryp ajtty bijge:
 — Erk bergin mana, bijim,
 Urusum bu Pelistibe
 Da basyn men keterim.

Bij Sauł anar inanmajd
 Da ajtty: „Sen, jas ulan,
 Bołalmassen urusma
 Da kacarsen alnyndan“.
 — Jo, bijim! ajtty Dawid,
 Šeskenmenmen men andan,
 Ki korkutmajdyr meni
 Ni ajuw ni arylan.
 — Men jendim da eltirdim
 Bu kiçli kijiklerni,
 Necik kłeredler jirtma
 Befekten kołtarymny.
 Da ijdi oł bij Sauł
 Dawidni utrusuna
 Galjatnyn Pelistinin,
 Kijdirip uprahyna.
 No cynykmahan Dawid
 Ceriwnin kijitine,
 Oporok dahy tascak
 Sajlady oł ezine.
 Da kerip any Galjat
 Ektemlikbe cahyrdy:
 — Ej teli da jas ulan,
 Kim seni mana ijdi?
 — Ne dzachtłajs erte elme,
 Jigit-jas kınlerinde?
 Kajt iwge, a eger kłemejs
 Terk gufun bołur gewde!
 „Ej Galjat oł Pelisti,
 Machtanasen sen kicinbe;
 Sawutlar kijip temir,
 Korkutas bizni singinbe.
 „Wałe men sana kelim
 Bir szemibe Tenrinin,
 Kergizme Pelistige
 Kim biji Jisraelnin!
 Terk aldy Dawid tascak
 Da kojdu oporokka,
 Da ełcep manajyna
 Ijdi tiz Galjatka.
 Da fordan ketirildi
 Eł ekside janlardan:
 Jisrael da Pelisti
 Kozhaldy awułardan.
 Pelistim ałhasandy,
 Titrewik any aldy,
 Ki Galjat achtaryldy
 Da ahac kibik jatty.
 A Dawid juwuklanyp
 Kyłycyn Pelistinin
 Cyhardy bazyk kyndan
 Da kești anyn basyn.

URUW ADŁARY KARAJŁARNYN.

Tutadohac bastyrhan bitiklerni Karajlar icin da tutadohac kolumuzda kalyňytlarny, ki kałdylar Łucka dzymatynda, ystyrdym ullu-
 tury saıyňy uruw adłarynyn Karajłarnyn, olturuwçyarnyn Krymda da
 ege kolumuzda Rosijanyň, Lech bijlikte da Poniewieżde¹⁾, kałdyra-
 çyly janynda olturuwçyarny Aziz Jerde, Miçride da eže orunlaryn-
 çyly da ege tarafłarnyn. Jemisin bu isimnin hali jarymłatamen
 uruw adłaryba „Karaj Awazynyn“, alynha bildiredohac, ki bu jazysny
 uruw adłaryba inamlatma uchuwcunu, ki tabar bunda bar ka-
 raj adłaryba bolalmajmen. Bahynam bunun isne ancak chaz baslyhy
 isne adłaryba isnin. Olturus ornun uruwłarnyn kergizmejmen, anyň
 uruw adłaryba atardan tozduruňhandy: tutuwçyarny bir uruw adnyn
 uruw adłaryba kada da Trokta da tiwił bir saharynda Rosijanyň.

Tutadohac ystyrhan bunda uruw adłaryba kerebiz, ki artyksy
 uruw adłaryba mohoron kerti tirkliknin; bułardylar: Arslan, Awaz, Kyr-
 im, Semen, Tongur, Uzun da ežgeter. Tora tilinden cyharhan tababiz
 uruw adłaryba ad: Gabaj, Gibbor, Kogen, Lewi, Rofe. Erklenmegi Ruslar-
 nyň osolajze kałdyrmady teren yz karaj adlar isne. Bard bizde: Apos-
 toly, Troiki, Twerdochlebow; zamanlarba Babaj aňlanad Babajew'ge,
 Arslan Kylynad Agin. Da bu barydy.

Baryba utturu, mohoru lechliknin kieli jatad uruw adłary isne
 Karajłarnyn. olturawçyarnyn kujas eniwinde. Bundij uruw adlar chaz:
 Mordkowicz, Daniłowicz, Nowicki, Zajaczkowski da kep ežgeter tanyk-
 łyk adlar bunun icin. Bir jergede bułarba kerekti turhuzma andij
 uruw adłaryba, kajsyłarda karaj baslykka kosuđu lech ucu („wicz“ da
 uruw adłaryba chaz: Maksak—Maksakowicz, Sułtan—Sułtanski, Zarach—Zarach-
 owicz).

Jantyn bułardan turadlar andij jat Karajlarha da juwuk Rabban-
 larha uruw adlar chaz: Ickowicz, Mordkowicz, Szulimowicz da ežgeter.
 Jarymłat edi kajdan atar alyndylyar da necik kałdylar, artyksy dzymat-
 larynda Łuckanyň da Haliénin. Kerek aytma, ki ebgeferimiz kełgenin-
 de atarnyn Krymdan Litwaha bitmesedler Rabbanlarny da burunhu
 zamanlarda jirak tutunuredler atardan. Tezrek tartaredi alarny janynda
 çarystianlarnyn. Kacan sonhusunda mohorłahan Lublinde Unijanyň 1569
 jılda Łucka jabusundu Koronaha da olturuwçyaryna saharnyn kerek edi
 uruw Rzeczpospolitaha, dzymatyndan Rabbanlarnyn turdlar bu iske
 anyň aharaklyry: Elo, Moszko, Morduchaj da ežgeter, da Karajlardan—
 alarnyn aharaklyry: Batko, Hoszwa, Misin, Szanko i Wołczko²⁾. Bun-
 da fordan keresen kajdad Rabban da kajdad tiwił Rabban.

Wate acheribe zamannyn, olturadohac Rabbanlarba konsuľukta da
 tanyşynyp tiziwleribe alarny uchuhanlarynyn, tartty bizin isne jeł eže
 jandan. janyndan rabbanlyknyn. Ribbiterimiz bižnin kudatastlar rabban
 ribbiteribe bunjaty isne biliwnin da dinliknin da basladlar bikme ka-
 raj eini janynda „kartrak karyndastlarynyznyn“. Artmahy da onarmahy
 Rabbanlarnyn bir zamanda azarmahyba Karajłarnyn osolajze bolustu
 edi bu iste. „Keresiz necik alarha bolusad Tenri? Barajik birden alar-
 ba da usajik alarha!“—bułaj iwretiredler ribbiterimiz.

¹⁾ Uruw adlaryn Troklu Karajlarnyn bildirdi mana R. Szemaja Firkowicz

²⁾ M. Balaban. Karaici w Polsce.

„Nek ałmajik ezimiżge ernek jachsy ełden,
Suwuk karyndaŝtarymyzdan, oł Rabbanałardan,
Ki nece sansyzdyr bu dunja da kiplikteri,
Ate jachsydyr da ceberdir bar minhałtary“...

Bunu jazdy ribbi Josef Deraźnadan; bułaj jazdłar da iwretti-ter kep ribbiŝerimiz. Da baŝady Karaj ernek ałma Rabbandan da usa- ma anar—tiwił ese dzanyba, bołsun tyskarysyba. Uruwu Hoszwałar- nyn da Batkołarnyn baŝandy indełme Ickowiczterbe da Mordkowicz- terbe. Kyłyndy bu XVIII jizjılda da baŝtyhynda XIX—nun. Necik ker- gizedler kart jazystar, tiwił edi bu uruw adłary Karajłarnyn, aneak *kynhyrajtkan adłary atałarynyn*. Azłyhy saryn orunnun, sahnynmen bnnda aneak birni oł kart kahtłardan.

27 kininde kwieciennin (IV ajny) 1826 jılnyn jazyłdy kaht isin- de jałha hermeknin bir esawdan, adyba Florjan Czarnecki, ic Łuckały Karajha kitiwni Omelanikte (Łucka katyna). Oł kaht baŝanady bu sez- terden: „Niżej wyrażony najmuję i wypuszczam Karaimom Łuckim Sta- rozakonnym *po nazwiskach* (kursyw menden cyhad) Judkowi Moszkowi- czowi, Ickowi Firkowiczowi i Samuelowi Aronowiczowi na gruntach moich Omelańskich Pastwisko“... (jirakrak sezteri kahtnyn biżge ke- reksizdler). Ucunda jazysnyn tabuadłar koł mohortary ekside jannyn. Karajlar jazyłdyłar tora tiinde bułaj:

naum Jehuda ben Mosze
naum Jicchak ben Szemoel
naum Szemoel ben Aharon.

Bu ernek isne kerebiz necik adłary da uruw adłary bundahy Karajłarnyn cajpałyredler kołu tibin jatdiñli jazuwcunun: Jehudadan kyłyndy Judko, Jicchaktan—Icko da ajłandyrhan rabbanca adłaryndan atałarnyn kyłyndyłar uruw adlar. Bułaj ezi jazyłyredler „rewiskij skazkałar“ jemese jazysy dzymat elnin.

Kimnin bunda artyk borcu bardy: Karajłarnynmo, ki bakmadyłar da bittirmediler, ki adłary ałarnyn tigeł jazyłhajlar esawca da urusca? osołmo jazuwcułarnyn, ki bilmesedler ajyrma Karajny Rabbandan, — bunun icin awurdu hali nes ajtma. Da sonhusunda nersenin tiwildimo bu bary bir? Fikcija kałdy da kajjam etildi, cyhadohac tiwił jachsy- syna Karajłarnyn.

Ucunda bu sezimnin sahyndyrymen, ki kep uruwlar, osołardan kaj- syłarnyn adłary ornatkandlar asahartyn, uzaktan kurudlar, da alar icin aneak sahyne kart kahtlardada kałdy.

A	wicz)	Bakkał
Abkowicz	Arsłan	Bałdzy
Abrahamowicz	Asaba	Batko
Afda	Awach	Bebesz
Aga	Awasz	Beim (Bejm)
Agin	Awaz	Bendeberi
Ajwaz	Azarjewicz	Bezikowicz (Biziko- wicz)
Akaw	B	Bolek
Aksunk	Babadzan	Borczuk
Ałtyoka	Babaj (Babajew)	Boriu
Apostołow	Babakaj	Borochowicz
Appak	Babowicz (Bobowicz)	Bota
Arabadzy	Bajroktar	Bubon
Aranowicz (Arono-		

Mangubi	Purwiński	T
Mardkowiez (Mord- kowiez)	R	Tajmaz
Masuda	Rajecki (Rojecki)	Tanagoz
Maszkiewicz	Robaczewski	Tanatar
Mickiewicz	Rofe	Tetał
Michajłowicz	Rudkowski	Tepsi
Miczri	Rudy	Tiro
Mikej	S	Tonar
Minasz	Saatczy	Tongur
Misin	Sadkowiez	Topał
Moszkowiez	Sakisczy	Totesz
N	Samuelowicz	Triszkan
Nejman	Sapak	Troicki
Nowachowicz	Saracz	Turczyn
Nowicki	Saraf	Turszu
O	Saryban	Tynfowicz
Oczan	Sawuskan	Twerdochlebow
Okśuz	Seluk	U
Ormeli	Sinani	Urczuk
P	Stamboli	Uwanaj
Pampułow (Panpu- łow	Stempel	Uzun
Panduł	Sołtanski (Sułtanski)	W
Pastak	Sz	Wójtowicz
Pasza	Szajtan	Wołczko
Penerdzy	Szakaj	Z
Pigit	Szamasz	Zajączkowski
Pilecki	Szanko	Zarachowicz
Pojraz	Szapszał	Zengin
Poziemski	Szole	Zienkiewicz
Prik	Szpakowski	Zurna
	Szulimowicz	Ż
	Szyszman	Żarnowski

DZYMATYNDA ŁUCKANYN. 15-cide sujunc ajnyn (I-hu marzec 1934 jilnyn) tigel İendi on bes jily ribbiliginin R. Rafael Abkowicznin, hazzanynyn Łucka kenesanyn. Ingirinde jowel kinnin, tefilladan son, ystyryndy dzymat eli iwinde Ribbinin, ki kutlama Any jetismegibe bu chydzy kinnin da izleme Anar kep jilfar asyrma saw-łukta, kutlukta da syjly iste fajdasyna dinnin da karajlykyn.

15-cide kuralajnyn (29-cu kwiecień 1934 jilnyn) ystyryndy Dzymaty Łucka-
nyn, ki sajlama ez ahałyhyn (Zarząd gminy) bu jilha. Zarządha keldier sajlama
jolunda b. b. Aleksander Pirkowicz, Josef Kaliski da Aleksander Gołub, istewif
sajlahan Sergjusz Rudkowski.

19-cuda kuralajnyn (3 maj 1934) kojuldu bunjat tasy kelesi dzymat iwnin,
kajsy turar kenesa azbarynda. Tiwil mallylar, ancak isanclylar basladlar bu isni.
Ujarmo alarha tigetme any? Wacht astry tarly da chaznasy dzymatnyn baryba
arykty... Ajtadlar, ki optymizm enk ulu kondaruwendu dunjada. Bu isni baslady
anyn jengil kolu. Bermejik awur koluna anyn dusmanynyn — synyklykyn janema
isin da isancyn bu sanly dzymatnyn!

DZYMATYNDA HALICNIN. Zachmeti była kursowunun Karaj Bijcelernin Halić hadirlengen edi 19. kininde Kara kys ajnyn hermetli chydz syjy icin Ribbi Elijahu Kazasnyn. Bu chydz, kajsynar ystyryndy bitin dzymat, baslandy ajryksy etken bunar aziz tefilla byla da sahyndyrmahy byla szeminin ullu jiwretiwceimiznin. Injany bu tefillanyn kyldy Ribbi Zarach Zarachowicz, da birden anyn byla Ribbi Mordechaj Leonowicz, da talmidi Ribbi Elijahunun, Ribbi Lewi Eszwowicz, kajsy uchudu tizigen anyn byla bu ajryksy kinge kyna sezlerin syjy icin ullu Ribbisinin.

Tefilladan sortun jas ulanlar midrasz jiwden ajtlylar Tora sezinde tiziwlerin Ribbi Elijahu Kazasnyn. „Tikwat hattichija” ajtty esinden talmid Mosze Zorocho- wicz, tiziwni „Hazzoreja” ajtty Amalja Leonowicz, tiziwni „Kol miccafon”, ajtty Ma- rja Mordkowicz, tiziwni „Kinnor Dawid” ajtty talmid Josef Nowicki Luckadan. Bun- dan son kenderiwcesi Kursowunun Karaj Bijcelernin Dröwa Sabina Nowachowiczowa ajtty uzunrak sez atalhan „Tirlihi Ribbi Elijahu Kazasnyn da tiziwleri anyn” da Ribbi Lewi Eszwowicz ajtty sez atalhan „Ribbi Elijahu Kazas—jiwretiwcesi Karaj- larnyn”.

Sarnamahy byla machtawly da isanc sezlernin syjyndyrhanlarnyn alhemli tiziwinde Ribbi Elijahunun ol atalhan „Tikwat hattichija”, kajsyn bir ullu da kiçli awaz byla jirladlar bitin dzymat, tigendi bu kerkli da bunun kibik burunhu bizin dzymatymyzda chydz.

Tiziwleri jireknin edi hermetli da ketiringen astry, kajsy tanyk etti anlamahy acin ulluluhunun isinin da kleklerinin Ribbi Elijahu Kazasnyn bar tirlik kinlerinde inyn, jachsystyna da ketirinmehine karaj ulusunun.

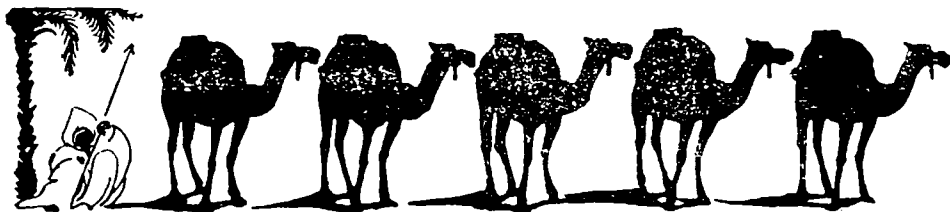

EKI SEZ DZYMAT ICIN;KAIRDE. Necik jazadlar „Karaj Awazyna” Poniewieźden, an- dahy dzymat bajtady bawyn bitiklesmeknin karaj dzymatyba Kairde (Micride). Mic- rili karyndastarymyz ijdler Poniewieźge nece bitik (tora sezinde da anglijca),! Kut- lajdlar dzymatyn Poniewieźnin chydzyba Pesachnyn da bildiredler ez tirligi icin.

Sezi kere ol bitiklernin dzymatynda Kairnin sanalad juwuk 7000 dzan. Bard alar arasynda kep iwretken erenler: onhaltuwcular, inżynierler, adwokatlär. Kenesa- synda alarnyn tabulad astry kart tora, kajsy, sezi kere alarnyn, „baharakty al- tyndan.”

Isanabiz, ki kelesi kitabynda wachtlyhymyznyn bolalybiz berme awlak cha- barlar tirligi icin ol jirak tabuladohan bizden karaj dzymatynyn.

K A R A J B I T I K L I G I

- № 1. Eljahunun ucuru (jomak). Łuckada 1930.
№ 2. Zemerler (karaj sezinde). Łuckada 1930.
№ 3. **Aleksander Mardkowicz.** Birtihi keklernin. Łuckada 1931.
№ 4. " " Aj jaryhynda. Łuckada 1932.
№ 5. " " Aziz tas. Łuckada 1934.

ŁUWACHŁAR DERT JIŁHA (5693—5696). Łuckada 1932

K A R A J A W A Z Y

Wachtłyk karaj tiłde. Cykty jedi bitik.

- Ananjasz Zajączkowski.** Krótki wykład gramatyki języka zachodnio-karaimskiego. Łuck 1931.
Aleksander Mardkowicz. Synowie Zakonu (kilka słów o Karaimach). Łuck 1930.
Tegoż autora. O Iljaszu Karaimowiczu, zwierzchniku wojsk zaporoskich. Łuck 1931.
Tegoż autora. Ogniska karaimskie. Łuck 1932.

JARYKKA CYHARDY
ALEKSANDER MARDKOWICZ, ŁUCKADA